

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

Күш-ажылчы чылды доозуп тура...

Чыл планы күүсеттинген КЫЗЫЛ

Ленин орденин Тываның наймысалы Кызылдын улетпур бүүдүрүлгелериниң коллективтери ССР Эвилелиниң тургустунганынын 50 чыл оюн күш-ажылчы тилелгелер-биле уткуп турар. Юбилейге тураскааткан социалисттик чарышка кириштишаам, наймысалдын улетпур бүүдүрүлгелери 1972 чылдын продукция бүүдүреринин болгаш сайгарарынын планын декабрь 25-те күүседип, хүлээнген сөзүп ээлээн.

«Тыва көдээ тудуг»

Республиканың көдээ тудуужулары керээ өзүгар ба чылын 13 миллион 882 муң рубльдин, тудуг-монтаж амылдарың кылыр планын декабрь 20-ге чедир 14 миллион 161 муң рубльге күүседип, программаны хуусаа бетинде ботландырган. Баш удуур кылган санаашындардан алырга, «Тыва көдээ тудуг» трест чыл иргүүзүнге чедир ам-даа 361 муң рубльдин тудуг-монтаж ажылдарын кылыр аргалыг.

В. Е. МЕЖОВАГА БОЛГАШ С. К. ШОЙГУГА ТЫВА АССР-НИҢ КУЛЬТУРАЗЫНЫҢ АЛДАРЛЫК АЖЫЛДАКЧЫЗЫ ДЕП ХУНДУЛУГ АТТЫ ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

Партиялык-совет парадлааны хоткудеринге ачы-хавылааа дээш Тыва АССР-ниң Культуразының алдарлыг амылдары деп хундулуг атты тыпсыр болза: Варвара Ефимовна МЕЖОВАГА — «Туви́нская правда», солтунуқ редакциязының культура килдизиниң эргелекчизи.

Д. М-Ш. БИЧЕ-ООЛДУ ТЫВА АССР-НИҢ АЛДАРЛЫК МАЛЧЫНЫ ДЕП ХУНДУЛУГ АТТЫ ТЫПСЫР ДУГАЙЫНДА

Мал ажылыг хоткудеринге ачы-хавылааа дээш Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны деп хундулуг атты Манжу-Тайга районун «Малчын» колхозунуң хойкузу Дыртымаа Мага-Ширпейва БИЧЕ-ООЛГА тыпсыр.

Фермаларның чарыжы

Чоокта чаа Бил-Хөмдө «Саян» совхозтуң Ок сүт-бараан фермалыг саявчыларының хуралы болуп эртиен. Апаа «1972—1973» чылдың кышык үенинде мал ажылыгның продуктуларын бүүдүрүп болгаш белектерин көвүдери дөш мал ажылыгның амылдарының Бүтү-өлдө социалисттик чарыжы калбарыр дугайында СЭКП ТК-ның ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тиң доктаалыг чылаалык.

Эрзинден медээлер

1. АЛДАР ТУГУ «Коммунистче орук» колхозтуң № 4 хойку бригадалык эки көргүзүлгү бери бригаданың барээден болгаш СЭКП райкомунуң болгаш райкомунуң ол бригадалык баралаткан «Күш-ажылчы алдарлыг» тугу бо хүнерде район төвүнде ишчиле турар.

2. КЫМГА-ДАА АЛЫСПАС

Каттыштыр 1600 хой карер 4 кылааны, 300-300 хураган карер 4 кылааны болган 200 бызаага 2 кылааны «Чаа орук» колхозтуң тудуужулары бо чылды тудуу. Олар Бай-Даг суу, ичинин аал чурттар 3 баклыны, сес чыл

Кичээнгейни одарже

Нияттын мадыга четпир нем баалам бүрүн кайдыр-тыммаан мадыга бестик тадык амыл-агыларынмыска длар огаа укур-туулам.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң сессиязы

Тыва Автономнуң Совет Социалисттик Республиканың Дээди Совединиң үшкү чымыжыны бешки сессиязы бүгүн Кызылдың Политчырыдышкын бажыңыга ажиттынар. Бо чурукта (он таладан) Таңды районун «Коммунисттик херел» колхозунун мурнакчы хойкузу депутат А. Б. Монгуш болгаш Тожу районун «Тоора-Хем» совхозунун директору депутат В. С. Тамдын-оол оларның бүрүткөдип ал турарын көргүскен.

Күш-ажылга шылгараннарны төрөөн чурт алдаржыдып тур

ЧУРУКТА: чааа шаңналы алган, көдээ амыл-агынын болуу амылдары (солгай талазындан): «Кара-Хаак» совхозтуң комбайнери В. Жарков, «Кок-Тей» совхозтуң чылаачы А. Чалбаа, № 2 АТБ-ниң чылаачы Н. Осепенко, «Кок-Тей» совхозтуң комбайнери С. Санников, көдээ амыл-агы техникумунун сургуузу Э. Монгуш, «Кара-Хаак» совхозтуң комбайнери М. Хертег, сайгарыга баалазын мастери З. Никитчук, «Кок-Тей» совхозтуң комбайнери И. Штеинберг олар.

БЕДИК ШАҢНАЛДАР-БИЛЕ

● АК-ДОВУРАК. Хоорайның Культура ордузунга «Тыва даг-дугу тудуг» эргеледин мурнакчылары, юбилейге алдар болдурган социалисттик чарышты тилекчилери коллективтериниң төлээлери, Барыш-Хемчик районунуң дүжүт ажаап алышкымынга шылгаран механизаторлары болгаш тараакчылары чыгып келген.

3. СӨСТҮ ЭЭЛЭЭР

Ленин аттыг колхозтуң Саңыр-Аксы сүт-бараан ферма-ны 1972 амыл-агынын чылын удуг чедипкини-биле доозуу турар. Мал ажылыгның продуктуларын бүүдүрүп болгаш белектерин көвүдери, кичи-агаалыкынын чедипкини эртирер таламы-биле Бүтү-өлдө социалисттик чарыжыга кириштишаам, амылдары бо чылды планымг онаалганы ноябрь айда-ла күседип, чаа чылды удуучу киришкен. Олар көлөр чылды бирги кварталыны планын баала-ла хуусаа бетинде күседиптир шиттир-лээ алыштып турарлар.

НАЙМЫСАЛАЛ УЛАМ ЭКИЖИЗИН ДЭЭШ

Кызыл хоорай Совединиң аалчези сессиязы күскемниң өтүдүн чыныаан. Иеткекчи — хоорай Совединиң күскемунун аргазы С. Красный Совединиң сессиязы ССР Эвилелиниң тургустунганынын 50 чыл оюн демделген турар турарын демделгеш, наймысалдын амылы чыныра беш чылдын ийги чыныра СЭКП-ниң ХХУ съездиниң шиттирлерин боттиштир-ыныга үлүү кирип, улетпур-чү, тудууну, көдээ амыл-агынын, чонун амыларал хандырганынын, культураны амыларынга амык чедипкинир чедип алганын чылаалган.

ПАРТОРГАНИЗАЦИЯ БОЛГАШ ТАРАА БУДУРУЛГЕЗИ

Чарыш улам калбарган

ХЕЙ-АЪТТЫГ

Тыва АССР-ниң адларым малчыны Даваа Малчы м а д л ы н кыштагаалактын чедикшигин эрттири турар. Оон каларган хоюнун дегенге ам-даа шыраар, белеткен алган ситени баа шуолугу каравап.

Эрэн районда «Чаа орук» колхозтуң хоочун хойжуу улус ажал-агыттын хөгжүдөр талазы-биле току беш чыл панын күтүсидириниң ийги чылында чүс төрүрү хойга ошаптыр 96 хураганны доруктурган болгаш хой бурдузден ортума-биле 2 килограмм 900 грамм дүктү кыргып алган. Ийдиң көргүзүлгө-биле оң ССР Эмгектин улус байыраалыгын ужурамын турар.

1973 чылда Даваа Баа-Хосевич 70 хараар. Ичээл-лаа эртен чыгышталып кууу аяк түнөлдү алырн күтүшпөш, хей-аыттыг ажалда турар.

А. АРАКЧАА.

АЛЫЗЫНДАН ИШЧИ

В. Д. Куулар мал ажалыга биченде-не хандыгындагы, адам Куулар Доржууну бузугу дуулаачымы болуу, согузунда оң бузуредик сатагачымы аларын. Бадый Доржуевичиниң кадайы Д. О. Куулар баа ажал-ишке кызымак, алаңгыч чаш хураган доруктурун өстүрүшкө мергендикти, өп-өрүнгө күндүктүгү.

Чою-Хемчик районда «Октябрь 30 чымы колхозтуң малчыны Бадый Доржуевич биле Даршмаа Орусовна хой ажалында ам 12 чыл болган. Куулар-ла бо аразында чене хойну немей өстүрбөдү дээр, Төрөн чуртка чене тонна ээти болган дүктү белеткен бербөөн дээр.

Юбилейин чылда олар чагыс-лаа хураган шыкымаал, хой бурдузуну ошаптыр 2500 грамм дүктү кыргып алган. А келер чымын 2800 грамм дүктү алырн күтүшпөш. Ол өбүлгөн каларган хою менди, хир кыштагал турар.

О. САБЫН.

ИДЕПКЕИ БЕДИК

«Ак-Тургу» совхозтуң Ак-Тургу салбырынның малчыны кышта хир ажал сорулгалыг ажалда турарлар. Мында тергелерин 4 трактор хуниң-не кыштагалар мал немей сооругу турар. Бо хунилерде 70 тонна буту-буру, 528 тонна сөгөт, 235 тонна савап болган, 460 тонна көк-сула чедикшигин. Ол ажалда Даргай-оо Комбайн, Чымак-Кара Десикер, Даваа Шопур-оо, Сундуй-оо Солаан-оо олар шыггарал турарлар.

Салбырда 25 кодан хой, 16 кодан ивек бар. Оларны дегенге өкк. Бүгү-өзүндө чарыгына сорук кирген малчынының идепкей бдик.

К. КОМБУ.

Улуг-Хем.

Мал ажылы— шалыпчы фронт

«Мал кыштагаларын чедикшигин чоруткан, күрүнеге ээ, сүт, чургаа, дүк, өске-да продукция сазар, буларга талазы-биле алган хурагаларын, улус ажал-агыттын панын күтүсидириниң бдик көргүзүлгөсүн чедип алган, малды баш санын өстүрер болгаш оң продуктуларын бидериле-биле чоруткан оң продуктуларын бидериниң баа санын алырн өртен чымын о-ла үеинде турганын дегенге немей өвөрүн хандырган республикалар, крайлар, областтар, национал округтар, районнар, колхозтар, совхозтар, фермалар, малчы бригадалар Бүгү-эмгектин социалестик чарыгына тиешелдер болур деп «1972—1973 чылдарын кышкы үеинде мал ажылының продуктуларын бидериниң болгаш белеткөөрүн көндүдери дөшт мал ажылының ажалдачыларын Бүгү-эмгектин социалестик чарыкы калбартып дугайында» СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чогулузынын болгаш ВЦСПС-тин доктаалында айткан. Ол доктаалды күсүдериңе күш-ажылды механизастаары улуг ролду ойнар. Оң амыг байдалының дугайында республиканың «Сельхозтехника» каттыжымшыкының септеге эргелештиң кол инженерин И. ОЛДЫРЕВТИЧ түтүрү параздымыс.

Бо току беш чылда көдө ажал-агыттын ажал-ишчелери мал ажылы улам ийди хөгжүдериң болгаш оң продуктуларын бидериниң талазы-биле улуг сорулгаларын шийтерилдөр ужурут. 1973 чылда, бистия республика күрүнеге 29 муң тонна ээти, 24 муң тонна сүтү, 2800 тонна дүктү сазар. Мал ажылының чене баазанын бикшылганы-биле, зооветеринария адынын инженериле-биле чорелештир, мал ажылының продуктуларын бидериниң өстүрер, оларын бот-үзүн баа күш-ажыл чарыгаларын чигедери фермаларга комплекстик механизастаарын шийткенди алырмын колдуунда хандыгарыш. Мал ажылы механизастаары-биле ийди-бүрч

Кур республикада өң улуг таралды ажал-агыт. Оң ажал-ишчелери боттарының мурнуна салдырган сорулгалы бдик харысалга-биле көрүп, тараа бүдүрерин болгаш күрүнегө сазарын көндүдир дөшт сөлдү чылдарда чөпө шудургу ажалда турар. Оң чылдарга чиксөөн бо чылдык чамдык түңдөөлөрүнден көрүп болур.

Совхоз бо чымын 23800 ажалга чөрдөн 32 муң тонна хире тарааны ажал алган болгаш бир чөрдөн ортума-биле 132 центнер дүктү аалдыган. Күрүнеге 10650 тонна тараа сазар панын 18 муң ажал тонна кылдыр күтүсөтөн, ол ийдиң четир санын үренини, мал чени тарааны бүрүнү-биле белеткен алган. Бо дөргө чамыктың мурнуна совхозтуң механизастаарының болгаш өске-да ажалчынының күсүдериңиниң ажал-ишчини түнөлдө чедип алырн чыгаан. Ийдиң ажал-ишчининиң болгаш партия эге организастаары кол кичээлгеи тараачылар ортунага политикти болгаш организастаары ажалды күтүсидериңе уладалар.

Парторганизация коммунистериниң совхоз-бүдүрүлгөсүн таарыштыр тургузар, бикшылгалаар талазы-биле дөштүгү чөмчөлгөри алганын түп-өзүндө оларын 75 хуузу материалдыг кечикти бүдүрер чөрдөрдө хаара туттунал. Парток бодунуң ажал-

лы партияның 8 эге организастаарының, 4 партбөлүгү дөштүрүп, оларга даямдык чорудуп турар. Олардан Шамбалык салбырында партия эге организастаарының (секретары Д. Монгуш ажалы бдик деңгелде тургустунган. Ол организастаары коллективтиң өвүлүг башкарычы өзө бо-дуп, коммунист бүрүзүңү ийдиңей болгаш харысалга-газын бидериниң, Уставтың негедерини күсүдериң турарына хамарышкан айтырыглары партия хурдаларында доктаалы чыгаалык, үндүргөн шийтерилгени күсүдериң организастаары турар.

Парток хамыктың мурунда механизатор кадрларын харысалганын бидериниң, оларны кичээлдегенине, бригадалар болгаш тус-тус кичилер аразына чарыкты организастаарын инженериле чө улуг кичээлгеи салган. Чаксы, күсүк хову ажалдары мурну чарыкына партокка механизатор, учетчи, бригадир баа агроном бүрүзүңү тус-тус-биле бе-седалык, оларын парток хурдалына бадылаан, бригадаларга чорудуп турар. Ол чорук коллективтин мурунда оларын харысалганын бидериниң, социалестик ху-дөштү күсүдериң дөштү шудургу ажалдарына дөштү салдыры чедип турар.

Коммунистер штер В. Илчак, Д. Доржу, О. Чамдык-най олар удуртка № 8, 2, 9 хову-трактор бригадалары тараачылар ортунага чарык-

ка тиешелдер болган. Бо бригадаларда күш-ажылдыг сазылга-чурму бдик болгаш техниканы хумгалыг ажалда, чөп ажалының культу-рамын бидериниң улуг кичээлгеи салып турар.

Эрткен күзүңү дүктү ажалда-да мурунда 37 комбайнер сезонун даалгалыг норманы чедип болгаш ажал күсүдериң. Оларны хой кени коммунистер болгаш комсомолчулар. Олар күш-ажылга кайгачык шудургу чорун көргүсөтөр.

Тарааны бүдүрүшкө болгаш күрүнегө сазарына бдик көргүзүлгөсүн дөшт совхоз РСФСР-ниң Министрлер Чогулузынын болгаш ВЦСПС-

хоштук оң бригадаларың бир хөгжүр чөрдөн алган тараам чүгө 9 центнер болган. Тодаргай чиксөө бо-дур.

Оон амыгга чамдыкта машина-техниканы чөп ажалга-вайн турар болгаш оларны үрелир чорун өвөөш эвес. Ийдиң бо чымын комбайн сөптөлгөсүн шынар чок чоруткан, ийдиң күсүк дүктү ажалдагының эгелеш оларын 50 хуузуна ажал-буру механизастаары чедип кылдырмамын алырар. Бо четкөстөрүн дугайында совет парторганизастаарының өттөттү хурдалык коммунистер улуг дүктүрүшкө-биле чыгаалы, партоктуң кичээлгеи ийдиң чутула айтырыг-

күш-ажылчы мадырлыг чорун дөшт ССРЭ-ниң Дөдөи Советиниң Президиуму чоюкта чаш чуртуң хой санын механизастаарың өрдөннөр болгаш медальдар-биле шааналган. Оларын аразында «Тилелге» совхозтуң ажал-ишчилери баа кирген. Ийдиң хову-трактор бригадаларың болгаш бригадир В. О. Янчак Социалестик Күш-ажылдык Мадырлар деп бдик атты тынсыкына баа механизастаарлар Кызыл-оол Бадый-Хосну, Май-оол Ооржакты, Кара-Сал Кызыл-оолду Күш-ажылдык Кызыл тук өрдөннөр-биле болгаш өске-да чамдык механизастаарының чыактың дөдөи хандыгалары-биле шааналыга Кур чөп совхозуңуң бүтү ажал-ишчилери септелини хандыгында чоргаларын турар.

Ажал-агыттын тараачылары амыг үедө 1973 чылда тараа болгаш чөп ажалының өске-даа продуктуларын бүдүрерин болгаш белеткөөрүн көндүдериң дөшт көдө ажал-агыт ажалдачыларының, Бүгү-эмгектин социалестик чарыкы калбартып дугайында СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Министрлер Чогулузынын, ВЦСПС-тиң болгаш ВЛКСМ ТК-ның доктаалы күсүдериң дөшт улуг көндүрүлгү-биле ажалда турар. Ам совхозтуң техника септелгези, үрени артылаачыны хандыгының чоруп турар. Ол ийдиң механизатор кадрларын болгаш бригадаларың бригадирлерин, үчтөкчелерин, поварларын белеткөөр ажалдары баа чорудуп турар. Соруга чү дөшт, парток болгаш эге организастаар чыкы тараалга бүтү белеткөөрүн колпаны дөшт көн-тройка алыр, тараачылар ортунага чарыкты үр-түң-полдиг, дөштүгү кылдыр организастаары болур.

Д. КОЛ, СЭКП Таңды райкомунуң инструктору.

Тарылгага белеткелди контролга алыр

тиң шийтерилгени күсүдериң болгаш партия эге организастаары кол кичээлгеи тараачылар ортунага политикти болгаш организастаары ажалды күтүсидериңе уладалар.

Тараа бүдүрерин көндүдериң чөп ажалының күсүдериң чымын, агротехникти чөмчөлгөри дык четкөс ботандары турар.

Мындыг бир чиксөөн көрөөл. Тываның көдө ажал-агыттын дүржүлгө стапшыгы № 5 бригадалык биле бо совхозтуң № 9 бригадалык тараа шөдериңин аразы чыла улуг орук чарып турар. Мында агаар-бойду-түтү, корачыңуң байдалы шуут дөштү болу-ла, түңгөли шуут ийди алыр. Дүржүлгө стапшыгының бригадалык бир чөрдөн 14—15 центнер дүктү өстүрүп алган, а сов-

же уладалыгым таварыга эвес.

Совхозта парток болгаш ажалчы комитети социалестик чарыкты дөштүгү кылдыр организастаар, ажалчылар ортунага политикти ажалды күтүсидериң, чарыктың тилкелдеринге хамарыштыр материалдыг болгаш моральдыг дөшт берилишкени чөп ажалга, ажалдык ортунага барымдалаан, шаңгал-макталды тынсык келген. Чиксөө, бо күзүңү тараа ажал ажалчынына шыггарып 40 ажал комбайнерин өртөңгү чүдүл-дөр-биле демделгөө. Чарык-ка бир чөп алган механизатор Валерий Оюнуу мототилк-биле шааналан. Ийдиң чөп алган Ооржак Май-оол «Бирюса» деп содулук-биле шаңгалган.

Тарааны, чөп ажалының өске-даа продуктуларын бидерин болгаш күрүнегө сазарын көндүдериң талазы-биле улуг чедикшиңери баа дүктү ажал ажалчынына

Ондар Дажыны «Сүт-Хөл» совхозтуң ажал-ишчилери мактап турар. Коммунист Дажы ийди хойжу бригаданың бригадир болуп беш чыл ажалдан келген.

Ондар Доржуевич бо юбилейин чылда оша шудургу ажалдаан. Төрүрү чөп хойга ошаптыр 108 хураганны, хой бүрүзүңдө 2,2 кг дүктү алган. А бригада ийдиң-биле чөп хойга ошаптыр 92 хураганны мени доруктурган. Ол бүтү чедик-

кинерин барымдалааш, «Сүт-Хөл» совхозтуң дирекцияны Ондар Дажыны хойжуларын чарыкының тилкелерин деп сапаан, ону эер, чүгөсүн айт-биле шааналан.

БО ЧУРУКТА: О. Дажы хостук үеинде кадай болгаш огу-биле солун номчуп олурары.

К. АРАКЧААНЫҢ фотосу.

ЧОГААДЫКЧЫЛАР

Ажал үдөтүрүңү төвү—Хову-Ажылың чарыкы болгаш чогаалың чарыкы ССРЭ-ниң 50 чылдагы уткуну күсүдериңиниң ажал-агыт, эвөөн каш чогаалчы бодаларын ажал үдөтүрүшкө, шийткөөн. Оң түңгөлдө күш-ажылды эртеме үндөлдөп турганының организастаары юбилейин чылдык болушкуну чөп ажал чарыкына саналдарын ажалдан кылган, ажалы-рага боттадылар. Ол саналдарың камнала талазы-биле ажалымы 50 муң рубль ажал турар болгаш оларын ветерентериниң күсүл-биле комбинатка ийдиң-биле күш-ажылды бидерилгүңү 0,5 хуу өскөн. 20 ажал ийди хол-биле кылдыр кады ажалдардан хосталган. Күчүңүг автоклавтарын тургузуу,

нарын насостарын болгаш херекселдерин септөөр тускай бригадалык тургусуна. Септөөр-механиктиң чөп ажалчынының херекселер өргөңдө чутула дерик-херекселерин чедип берин толчуткен.

Оон-даа өскө чогаалчы болгаш чарыкыны саналдарын кирип, оларын ажалды-рага ажалдан шийткөөн ажалдакчылар «Тыва» комбайн комбинатында хой. Оларын ийдиң чарыкы чөмчөлгөри бүдүрүшкө септөөр, сөптөңү талазы-биле улуг чөмчөлгө камналагы чедип турар кол металлург Доржу Бузур-оол, кол инженер Дадар-оол Монгуш болгаш өткөөр-даа хой талазы ажалчы ажалды кылып келгенер.

Д. САЛЧАК.

ФЕРМАЛАРДА МЕХАНИЗМНЕРНИ КАМНЫГ ЭДИЛЭЭР

да тус-тус бүдүрүшкө чорудулгаларын механизастаары мындыг болуп турар: Механиктиң саала 41 хуу, чөп каап бээри болгаш өлкө үдүрү — 20—21 хуу; сүт бөзү — 24 хуу. Хаваа фермаларында хавааның баш санын 70 хуузуңу механизастаары дуузын-биле алырар, ажал турар. Хой кыргында-эзын 90 хуузу механизастаары турар.

Техниканы шийткөөн алган чорук дык хой фермаларга күш-ажылды бадылган инженерилерин болгаш оң бүдүрүшкүлүгү бидериниң арганы берген. «Большевик», «Элегес», ССРЭ-ниң 50 чымы аттыг совхозтарыны, «Революцияның чыбымын», «Кызыл тараачы» колхозтарыны мал фермаларында чөп белеткөөр чөптөрүн тургускан, сүт-биле ажалдар одалга системамы баа сүт сордуруп алыр дериникинер бар болуп турар.

Чамдык колхозтар болгаш совхозтар фермаларыны дериникинерин септелгези, техникти ажалдазын чөп-туур үеинде кылып турарлар. Ол чорук херексөөн механизастаары үр-түңгөлдө хандыгаларын турар. 1971 чылда бир центнер сүтүңү ортумак бот-үзүн совхозтарга ийдиң-биле 24 рубль, 89 коп. колхозтарга — 22 рубль 54 коп. болуп турда, «Кызыл тараачы», «Каз-Хемде» «Октябрь 30 чымы», «Тилелге» дөшт ийдиң колхозтарга оон дык чык, толаргайлаары,

о-ла-ла дараалашка-биле 19 рубль 81 коп., 19 рубль 69 коп. баа 18 рубль 66 коп. болган. Моон ужуру түдөл дөргө, ол ажал-агытларын фермаларында аар-берге ажалдарын механизастаарының деңгел бдик, күш-ажылды бүдүрүшкүлүгү бидериле болуп турарында-дыр. Моңу барымдалааш, колхозтарын болгаш совхозтарын үдүрүшкүлүгү, тускай эр-теңгелери фермаларга күш-ажылды механизастаарың чөп-туур кичээлгеи салыр херек.

Фермаларга дериникинерин тургузар, оон техникти ажалдазын кылдыр талазы-биле боттот ажалды «Сельхозтехника» каттыжымшыкыны чорудуп турар. Шугум-монтаж участкаларын дөрт-айы салбырында тургускан. 1972 чылда ол участкаларын күрү-биле 720 баш бязаа кирер дөрт каялга, төрүрү хаваан чургаан ийди кажаата, семитри азырлар 2000 баш хаваа турар фермага, дөрт кыргында пунктуларына дериникинерин эңгет тургускан. Бо чымын «Сельхозтехниканы» салбыры республиканың 14 ажал-агыттында 61 саала дериникинерин, чөп каап бөзү болгаш өлкө үдүрүшкө кезек механизастаары ажал хайгаарал турар. Техникти ажалдазын бригадалары чылда 75 муң рубль түңдүгү ажалды күсүдериң тургаш, херек кырында 91 муң рубльдиң ажалдарын күсүд-

кеп. Кызыл каттыжымшыкында сазар-өдичти Л. Бичков, Бин-Хем салбырында В. Гончаров, Чадаана каттыжымшыкында О. Чимит олар үдөргөт ажалдаан. Техникти ажалдазын бдик шынарлы чорудары—чаңчыл апаргал.

Мал ажылында бүдүрүшкө чорудулгаларын механизастаарының деңгелди улам ийди бидериниң чөп фермаларга дериникинерин эңгет тургузууп турган хандыгар деп болаар бааа тын эвес болуп ийди. Тургускан дериникинери үр-түңгөлдө эңгет ажалы хайгаарыны чедип алыр хандыгарың эргөңдө чутула. Чөп-на бо талазы-биле ажал-херек багы болуп турар.

Фермаларда тургускан хой санын дериникинер чөпүрү үеинде техникти ажалда кылбай, септөөн турары ийди, оң ажалдары мергенжеледи кадрлар чөпүңү уламдык ажалдагында ажал-ла туруп турар. Бо мырдай дүдүрүшкө факт. Хой ажал-херектиң үндүрүшкө тургускан болгашы техник ажал-ла элек, үрени турар чорук-биле канчыл эңгетер боор!

Мал ажылының фермаларында хөдөдериң станицялары, бүс үдүрүшкүлүгү, сордулар насостары, чөп белеткөөр болгаш өске-даа машиналары, механизастаары септөөр бүдүрүшкө баазы республикада чөк. Оон түң-

гөлдө бар болуп турар 105 саалада устаноктарының чүгө 72-и ажалдан турар. Артык көөстөр чөпүңү баа өске-даа чылдагаларының уламдык дык хой санын тынсык анал туруп турар. Чүгө электи энергияны чөпүңү үрүнү-биле «Күш-ажылдык хостук» совхозтуң хаваа фермазында тургускан техника үш чыл дүржүңүдө анал туруп келген. Ийдиң аттыг совхозтуң дөрт үдүрүшкө ийди кажаагына өртен чымын тургускан чөп салыр өлкө үдүрүшкө транспортлар, саалада устанокка, сүт хандыгарына баа-ла электи энергияны чөпүңү үрүнү-биле ажалдагында турар. Шаң ийдиң чиксөөн хой-биле кирип болуп турар.

Фермаларда техниканың анал турар чорук чүгө күш-ажылдык бүдүрүшкүлүгү күдүлүгү турар эвес, харында малдык продуктуларын өвөөңдөп турар. Чиксөө, сазар инженерилер чөпүрү үеинде чөмчөлгө болгаш сүтүрбас болза, сүдү 15 хуу эвөөңдөп. Ийдиң ажалыңа канча ийдиң вентиляция дериникини үрени, агаар солдуңуңуңу, чымын режисим хандыгыңуңу, о-ла-шан уладалы чорун малдарын аарырыңа, харында өлүп хараарына чедип өлү келген.

Ийдиң ажал чөпүңү сол-рулга — фермаларда тургустунган, мычала-даа ажалдавайл турар бот дериникинерин бүрүн ажалдары

ажыл чорудулганын септөөр кылдыр уюру таварык турар. Ону кылдыра бүдүрүшкө чорудулганын септөөр дээр болза, бидерилгени баа аргаттарын солугула фондулар тургузар, оларын септелгези толчуткер хө-

Оон амыгга, колхозтарың болгаш совхозтарың ажалда турар баа чаш тургузуп турар, бүрүн механизастаары фермаларына машиналарын дериникинериниң техникти ажалдазын хуң бүрүлгө кылдыр пунктуларын организастаарың эргөңдө чутула. Ийдиң фермаларда бүтүлгө механизастаарын болгаш машиналарың, оң ийдиңгө ийдиңгө даянган белеткөөр аргаттарын үе-үеде кылдыр техникти ажалдазын «Сельхозтехниканы» күсү-биле кезээ өзүңүр кылдыр ужурут.

Чүгө чөпүрү белеткөөр өртен ажалдакчылар машинаны ийди ажалдан шыдар. Ону барымдалааш, машиналарын болгаш дериникинерин ажалдазын, техникти ажалдазын чорударың талазы-биле механизастаарың бидериниң мергенжеледи бидериниң өрөөңдөгү коллекти профтехшкола-ларга, ажал-агытларын ботгарына ажалдар курстарга организастаары үеңгө негелдөө болуп берген.

Ажал-агытларын үдүрүшкө ажалдазын болгаш тускай эртемилериниң хуң бүрүлгө шудургу ажалды чөпкө механизастаары херекселдерин ийди ажалдары бодуңуңу ажалдазын чөп-на олар «Сельхозтехниканы» салбырлары-биле кады хандыгары хуңгөлдөгү.

ажыл чорудулганын септөөр кылдыр уюру таварык турар. Ону кылдыра бүдүрүшкө чорудулганын септөөр дээр болза, бидерилгени баа аргаттарын солугула фондулар тургузар, оларын септелгези толчуткер хө-

Оон амыгга, колхозтарың болгаш совхозтарың ажалда турар баа чаш тургузуп турар, бүрүн механизастаары фермаларына машиналарын дериникинериниң техникти ажалдазын хуң бүрүлгө кылдыр пунктуларын организастаарың эргөңдө чутула. Ийдиң фермаларда бүтүлгө механизастаарын болгаш машиналарың, оң ийдиңгө ийдиңгө даянган белеткөөр аргаттарын үе-үеде кылдыр техникти ажалдазын «Сельхозтехниканы» күсү-биле кезээ өзүңүр кылдыр ужурут.

Чүгө чөпүрү белеткөөр өртен ажалдакчылар машинаны ийди ажалдан шыдар. Ону барымдалааш, машиналарын болгаш дериникинерин ажалдазын, техникти ажалдазын чорударың талазы-биле механизастаарың бидериниң мергенжеледи бидериниң өрөөңдөгү коллекти профтехшкола-ларга, ажал-агытларын ботгарына ажалдар курстарга организастаары үеңгө негелдөө болуп берген.

Ажал-агытларын үдүрүшкө ажалдазын болгаш тускай эртемилериниң хуң бүрүлгө шудургу ажалды чөпкө механизастаары херекселдерин ийди ажалдары бодуңуңу ажалдазын чөп-на олар «Сельхозтехниканы» салбырлары-биле кады хандыгары хуңгөлдөгү.

РОССИЯНЫН ХӨЙ НАЦИОНАЛ ТЕАТРЫ

Национал театр чогаалдарынын болгаш шии чүгүлүгүндө СССР-нин тургустунганынан бээр 50 жыл оюнга турактаган ийги Бүгү-Россия фестивалы чорук турар. Ол болза республикада хөй националдык театр уруу чүгүлүгү чечектеп турарынын чыйынычак херети болу берген.

РСФСР-нин Кудура министрствозунун театрлар ар-гелелинин назалыгы В. Н. Юрвевтен национал театрларын хөгүдүлүгүндө дугайында чугаалап бээрн СЭТА-нын корреспондентиз дилээн.

Театрлар чоңга билингер болу берген.

Ол бүгү коллективтер театрга сонургалдыларынын бөлүктөрине үндөйлөтүлгөн тургустунгалап, сөөүндө барып профессионалдык артистер — Москванын болгаш Ленинградтын театр талазы-биле дээди өөрөдиге чөйрөлерин чыныгы ажытынгылаан национал студияларын доозучулары-биле четчөлеттинген. Амгы үедө Россия Федерациянын өскө-даа хоорайларында турар дээди өөрөдиге чөйрөлерин национал студиялар кадрларын белеткеп турарлар. Бүгү он алды автономнун республикаларга база областтарга нитизин-биле төс чүс ажы артистерин белеткен режиссерларын белеткэн. Оон ангыда, режиссерларын хөй отрядын дээди өөрөдиге чөйрөлерин режиссер факультеттерине нити чүрүм өзүгээр база белеткеп турар.

Россия Федерациянын театрларында совет амьдыралды улам-на долу болгаш бүгү талалык көргүзүп турар болу берген. Автомобиль заводтарынын туугуларынын болгаш энергетиканын улук чөйрөлерин маадырлары, ажылычынар, колхозчулар, артеменер, студенттер шилерин маадырлары болу берип турар. Бу үенин амьдыралды болза оон нитилелге хамаарышкан айтырыгы-биле национал драматургтарын дээр шилеринде сикитип үндөйлөттинген. Бүгү-Россия фестивалынын үенде республиканын бүгү театрлары боттарынын репертуарына национал авторларын шилерин киргизген. Ол фестивалга ийи чүс ажы шийи кирген.

— Россиянын национал театрлары — Улук Октябрьдин ачында сайыраан, социалистик революция чогадыкчы азыга улук колдорушкуну болдурган — деп, В. Н. Юрвев чугаалаан. — Бир кол кезээ театр болу уран чүгүлүгү болза чоңун кижиздилегенин болгаш өөрөдигенин эч чугула чөйрөлерин бирээни апарган. Совет эрге-чагырганын баштайгы декреттеринин бирээни «Театр херези катыштырар дугайында» декрет болган, ол болза театр уран чүгүлүгү чартып тургустунганын дөңгөрөгү программаны болган. Оон өскө ийи документ: Чырдыкшынын улус комиссарынын театр килдизинин «Россиянын бүгү националдарына кыйгыры» болгаш «Чырдыкшынын улус комиссарынын театр килдизинин чынында театр коллегиясынын дугайында кол чүгүлүгү» национал театрларын тургустунганына болгаш хөгүлүгүндө чугула ажур-дузалык болган.

Национал сцена уран чүгүлүгү хөгүлүгүндө орус театрынын ролу улук, национал театрынын туртугун сайыраарына ол чагай үндөин болган. Баштайгы коллективтерин тургустунганына К. Станиславский, В. Немирович-Данченко, В. Вахтангов олар болгаш орус сценанын өскө-даа шылларанга мастерлери дузаны көргүзүп турган.

Россиянын национал республикаларына шии чогаалдар театрларын туртугунури-биле нады хөгүлүгү келген. Чогаалчыларын бижээн шии чогаалдары орус театрларын репертуарына шүүт киргизлээн. Р. Гамзаттын болгаш Мустай Каримдин, Х. Вахиттин болгаш П. Шажкиндин, В. Маякинын, Н. Терентьевтин болгаш өскөлерин-даа шилерин орус сценаларга база чөйрө-көргүзүп турар. Бу дээрде национал шии чогаалдарын илөпкөйгү солучтун турарынын чижээ-дир.

Кара чыгыс шийи орук — национал театрларын шилер-биле доктамап болгаш илөпкөйгү солучуру, национал театрларын бот-боттарынын холбаш тулуп байлашканы болу дээрин хөй националдык реалисттик совет театрынын бүгү төөгүзү бандыккан. Ичтанган бө хүндөрдө астен шийини марий сценаларга, грузин шийини — Карелияда фини сценаларга, украин шийини — Якутияга азы Бурятияга көстүп көп турары ам чаяны болган.

1919 чылда-ла баштайгы башкыр болгаш марий национал театрлар коллективтерин тургустунуш келтирэн. Ангычын чылдарда Россия Федерациянын чамдык автономнун областтарына база театр бөлүктөрү тыштып келтирэн. Амгы үедө республикада үш чүс ажы профессионал коллективтер бар. Чугула 16 автономнун республикаларда болгаш беш автономнун областтарга амгы үедө 60 хире театр ажыдала турар, олар СССР-нин улустарынын барык үзүн азында шилерин көргүзүп турарлар. Чижээ, Совет эрге-чагырганын чылдарында Дагестанга аварларын, лезгиндерин, даргиндерин, кумыктарын, лактарын национал театрлары тыштып келген. Татар АССР-нин Г. Камала аттыг академиктик театры, Башкыриянын, Бурятиянын, Сонгу Осетиянын, Чувашиянын театрлары, Карелияда фини театр болган оон өскө-даа хөй

Россиянын национал республикаларына шии чогаалдар театрларын туртугунури-биле нады хөгүлүгү келген. Чогаалчыларын бижээн шии чогаалдары орус театрларын репертуарына шүүт киргизлээн. Р. Гамзаттын болгаш Мустай Каримдин, Х. Вахиттин болгаш П. Шажкиндин, В. Маякинын, Н. Терентьевтин болгаш өскөлерин-даа шилерин орус сценаларга база чөйрө-көргүзүп турар. Бу дээрде национал шии чогаалдарын илөпкөйгү солучтун турарынын чижээ-дир.

Бүгү совет театр-биле бир дөмөй, Россиянын национал театры коммунизм тургузуп турар чоңун амьдыралды-биле сыйрып холбашкан, ичтанган СССР-нин 50 чылдын ол төлөтүп ажуралык турар деп, В. Н. Юрвев түнелинде чугаалаан.

ЧОНГА

Кызылдын уран чүгү уял-шешенин чуруга салбырынын сургууларынын эң эң 50 хире амьдыралды дөңгөргөн «Найрал» кино-театрда ажытылган. Ук дөңгөргө салбырын 1—4 курсунда чөйр сургууларын эң дөңгөргөн амьдыралды берген. Бизда кол чөйр 3-кү курсу Д. Саалын «Мая Тывам» деп бөлу туруктары көлөп турар. Амгы чуругу Тыванын карак четес ковулары, оон арта-элмелерин база чоңук магдал бээр турар келген чыгыш байырамы — аял чырык уран кылдыр чуруп көргүсөн. Ол ыкнаш 4-кү курсу Исхаковтук портреттерин туралам — оонайга көрүштү.

Учылшенин улустуа хөгүм салбырынын сургуулары-биле башкы институтунун студентлери «СССР-нин улустарынын музыкалы болгаш чөчө чогаалы» деп содуу программалык концертти белеткэн, наймысладын өөрөдиге чөйрөлерин сургууларына бараалгатканнар. Бу концертке эвилелешкен 15 республикаларын шүүкүлөрүнүн шүүкүлөрүн номчааннар. Ол талазы-биле филология факультетинин студентлери Л. Доржу, Е. Иванова болгаш өскө-даа эки юмукчуларга саянакан. Хөгүм болгаш ир-лар талазы-биле солун ир-мерлер хөй болганын көрүчүлөр магадан дугаалаанып турган.

Н. ШОЙДА.

Уран чүүл мастерлери юбилейге

МОСКВА. Төп дөңгөлгө залында «СССР — бистин Төзөн чуртувус» деп чуруга дөңгөлгө ажытылган. Дөңгөлгөн СССР-нин тургустунганын 50 чыл оюнга турактаган. Чуруганын, симбирледин, скульптуранын, шимелде-каасталга уран чүүлүнү 2500 ажы чогаалы, театр, кино чурукчуларынын амьдыралында дөңгөлгөн. Дөңгөлгө шүүтү 1200 автор кирип турар.

ЧУРУНТА: «Дүжүт» деп скульптура. Автору В. Борисенко (Львов).

(СЭТА-нын фотохрониказы).

СОЛУН КЕЖЭЭ

Чон-Хемчик районун Шемиде херезежер чөүлөткө чөкө ча «Не болгаш чаш» деп темага кезэени организастан эртерген. Ол кезэеге суурчү чурттакчылары хөй-үлө кээп, ичпа лакола башкыны Зоя Конгарын кылган бесөданы улук сонургал-биле дымнаан.

Бистин Совет күрүнеси тургустунганын баштайгы хүнеринде эгезээш не-чаштар дугайында улук сагышты сазып келген. Ленинчи национал политика бистин чүрүвустун булун буртуанде боттанып, иелерге, чаштарга чеже-чеже дели-салтар, школа-

лар, эмнеелер, санаторийлер туттунуп, не-чаштарын эрге-ажынына бараан болуп турарын З. Конгар толдоткай чижектерге чугаалаан.

Дараазында хөй урууларны бөжаш, кижизиткен иелерин орден, медаль-биле шаңнаар дугайында Тыва АССР-нин Давид Советинин Президиумун Чарынын кезде Советтин куускомунун даргазы Куулар Баллар-оол номчааш, суурчү мурнакты почтачы З. Монгуч, ажылычынар О. Ооракан, К. Монгуш, М. Агырбан болгаш өскө-даа шаңнактан иелерге байыр чедирген.

Ол кезэте чаа туртүткен урууларга туртүткенгенин херечилдерин тымыс-пышаан, суурда херезежер чөүлөдүнүн даргазы Ооржак Долзат «ларга белектерин» бөз берген.

Ол кезэе уруулар садын бичин чаштарын көргүсөн концерт көрүчүлөрдык сонургаан. Каас-шын кетипте, чаштангы чаштар «Ильичин портрети», «Салгакчы бис» деп ырларын баянынын үндөткө-биле ырларга алга олурганнар димитити алды чаксап турган. Бичин артистер Алеша Кара-Сал, Чечекма Монгуш, Чодура Кара-Сал олар ырлап, шүлүктөй бөргө, көрүчүлөр алды чаксап, катап дилеп турганар. Бежэенин түнелинде азы-бүрү ойнаар, атракционнар база болган.

А. МОНГУШ.

Чаа чылдың лотерея белектери

РСФСР-нин акша-баран лотереясы Чаа чылга таварыштыр үндүргөн лотереяны эң оозалык белектерин таварыштыр кыла-ла хонгар «Москвич» болгаш «Запорожье» болгаш «Волга» хөй-хөй ойнаашкылар ойнаштырар. Оларын арамызда 800 мотоцикл — колхозкалы «ИЖ-ЮПИТЕР-3» мотоциклдер, 200 шпанино, 500 телевизор, 3200 комм. содукчузу, 1600 хелик бар.

Чаа чылга таварыштыр үндүргөн лотереяга «Орбита-2» магнитофоннар, «ВФД-201» болгаш оон-даа өскө радио-приемниктер, кинокамералар, фотоаппараттар, шактар, телевизор-биле ачылар самоварлар база ойнаштырар.

Очталык билеттерин элээр барааннар ойна аллары-биле чөйрөтөштор улук-улук — 500, 300, 250, 200, 150 болгаш 100 рубль ачы ойнаашкыларын база алыр.

Чаа чыл лотереясына шүүтү 11820000 акша-баран ойнаашкыны ойнаштырар. (СЭТА).

Спорт

ТИИЛЕКЧИЛЕР ИЛЕРЕТТИНГЕН

ССР Эвилелин тургустунганынын 50 чылдыг турактаган баскетбол талазы-биле Кызылдын бирги чөйр дөңгөргөн болгаш ай уругулу, дөңгөргөн Анва ар улустун 10, херезежеринин 9 командазы кирешкен.

Сөөлү ужуражылгаларга чөйр кым бир дугаар чөйр алары билинмей турган. Ол болза калы-даа команданын баскетболдустери шаңнаалды чөйр алар дөңгөргөн биле белеткенгенин болгаш аял ойнаанын херечилеп турар. Хорай эчилеринин командазы «Медик» чемпион атты чөйр алган. Ичпа-даа олар түнел өнда медицина училищенин спортчуларына уттурар ажурга таварышкан.

дир үенин башкылары уда, алар дөңгөргөн бүгү күжүк үндүрүп кылып ойнааннар. «Динамо» командазы артык күшүлүүн көргүсөш уткан. Студенттер ушкү чөйр ээлээн.

Херезежер командаларынын бирги чөйр түнел өндө сөөдө илереттинген. Хорайнын башкылар командазы биле башкы институтунун уругулары ойнаан. Башкылар башкыгы мияталарында эгезээш атакалап кирген, тилелген чөйр алган. Хорай чемпиону болган.

Ийги чөйр — уругулар ачыкларын спорт школарынын баскетболдустери, ушкү чөйр — студенттер алган.

Бирги чөйр алган командага хорайнын күш-культура болгаш спорт комитетинин шилчир кубоктары тывыскаан.

(Бистин көрр.).

Спортчу медээлер

Рейсбол талазы-биле Улук-Хем районун бирги чөйр дөңгөргөн болгаш артык күшүлүүнүн аразында болган. Анва Артык-Учү артык күшүлүүнүн уругулар болгаш олар командалары бирги чөйр алган. Оларга бирги чөйр дипломнарын, белектерин районун улук өөрөдиге килдизинин эргелекчи С. Олар тывыскаан.

Бий-Хем районун школарынын аразында команда талазы-биле шимдара маргалдазы болуп эркен. Анва 5 сес чыл. 3 ортык школары ойнаан, уругулар командалары кирешкен.

Ий хүн уругулар маргалдазынын түнелинде Халын сес чыл школарынын шимдарачылары бирги чөйр алган.

Н. СОСКАЛ.

Н. КЫРГЫС.

телевидение

ДЕКАБРЬ 29-ТА

МОСКВАДАН 15.30—Дамчакылар программасы. 15.35—Медээлер. 15.40—Өңүт телесургуу. 16.00—«Пряда» бөлулүнүк холитити талык-биралачы Ю. А. Жуков телесуркүлүгүн айтырыларына харымал тур. 16.40—«Айымдык эстисе». Урачөчөт телесургууны баштайгы үндүрүлгөн. 2-ги серия. 18.00—«С». Информасты программа. 18.30—Спортчу чылдың түнелинне. «Салтону» алдын медальдары. Документалдык. телефильм. 19.15—М. Анваров —«Хүн бүрү» Телешинин баштайгы үндүрүлгөн. 2-ги көзө, 3-кү аял.

КЫЗЫЛДАН 20.25—Телемедээлер. МОСКВАДАН 20.35—Иркутский телевидение студиясынын программасы. КЫЗЫЛДАН 21.20—Телемедээлер. 21.30—Чарлардан реклама. МОСКВАДАН 21.40—«Куралдар» офицер. 23.00—«Уес». Информасты программа. 23.30—01.00—Өңүт телесургуу. «Сикерия» саналыгы. «Мун калы» деп концерт-композиция.

Агаар

Бөгүн республикада булдуулар, сону районнарга хар чаар. Барыны уламышкына-ыг тат кошкак. Агаарын температуразы дагы районнарда 18—23, өскөлеринде 23—28 градус соор.

Кызылда булдуулар, чабас. Чөйр уламышкынын хат кошкак. Агаарын температуразы 25—27 градус соок болур.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Кинотеатрларга

ДЕКАБРЬ 29-ТА

«НАВЫРАЛ»: «Дуу тала, дымнар» 9.30, 11.25, 13.20, 15.15, 17.10, 19.05, 21.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: Киночыны 10.00, «Даурия» (1-ги, 2-ги көзөктөр) 14.30, 17.30, 20.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Салтан хаан дугайында тоол» 15.00, «Билинги» чыгы 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Бежээни дээр» 9.00, 10.50, 12.40, «Чараш уругу» 14.40, «Петербург-биле байралыгы» 16.30, 18.50, 20.40 шактарда.

КОМПЛЕКСИНИН ЭКСПЕДИЦИЯНЫН КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ: «Келер үе дугайында сактышынар» 13.00, «Будал каалкан истер» 15.00 шактарда.

«СОВЕТ ТЫВАНЫН 10 ЧЫЛЫ» КУЛЬТУРА БАЖЫНЫ: «Чече чай, чече киш эртеде дээр» (1-ги, 2-ги көзөктөр) 19.30 шакта.

Чаа кинофильм

ЗИМОРОДОК

Республиканын экранында удаас «Зимородок» деп уран-чечен кино түпү эгезээр. Ук кино «Белорусфильм» киностудиясы үндүргөн. Кол маадыр Зимородок дээр кут ады-биле шололаткан эрө-дидим, амык оол. Ол рольду суралгы актер В. Самойловтун огу Александр Самойлов күссөдүн турар.

Кызыл хоорайга ол чаа кинону кажан үнүп эгезээрин чарлардан хайгааран турар.

Уе-шагынар камнаар!

Чагыр хүлээп алыр чөйр ачы-дузаны ажыглаар. Четчи ассортименттик кылдыр бүгү продуктларына магазиндер алырыны баш бурунгаар кириер чагырларын хүлээп алыр. Чагыр кириер магазинерин дугаарлары: 9 (тел. 20-32), 22 (тел. 30-78), 19 (тел. 43-20), 38 (тел. 48-30), 20 (тел. 42-50), 50 (тел. 21-06), 40 (тел. 37-82), 34 (тел. 23-01).

БАЙЫРАЛ АШ-ЧЕМИ

Хүндүлүг садып алычкылар! Аш-чем бараанарын бистин магазинеринден садып алыш, байыраалда доюлар столуга аш-чем дээжилерин чараш дөңгөргөн алыр болунарда, аажок өөрүүр бис.

Балык, ногаа консерваларындан, быштаттардан, сүт продуктуларында, конфеталардан, бакалеа бараанарында, 34-түе болгаш бакыткан кылган чөйр аймаанда садып алырны сүмөлөп тур бис.

Балык — амал, хосолууду продукт. Далай-сүг белектери-биле аш-чемнер дээжилни көүдөлдөрине организмины чогуучула ажыларын эргөжөк чугула бүдөмдөр чөйрөргө бээ көүдөр.

МАРИНАДААН ХЕК БАЛЫК

Хек балыкты порциялар кылдыр кескилээп, далганга боран алынар. Оон бижырттынар. Мычалды белеткээ балыкты блөдага салган, оон кырычча маринады кудултулар. Оон оон кырычча ногаан горожан, дөңгөргөн кескилчег согуна, морковтан аяныч чараш кылдыр салгылаттынар.

Байыраал бүдүүзүнү хүнери 1972 чылдын декабрь 29-та, 30-де болгаш 31-де Кочетко кудумчууна 40 дугаар, Ленин кудумчууна 20, 3 дугаар, Октябрьская кудумчууна 32 дугаар, Востокта 13 дугаар, Телештур чоогуна 38 дугаар магазинерин, төп гастрономия ажыларын 22 шахта чөйр узаткан.

Итөө кудумчууна 2 дугаар, Каа-Хем кудумчууна 15 дугаар, Алгы заводуна 18 дугаар, Жилпосекте 19 дугаар, Юн Курсаев кудумчууна 37 дугаар, Рынокта 26 дугаар, Оң таланы эриктө 22 дугаар, Пушкин кудумчууна 34 дугаар, Каа-Хем суурда 50 дугаар, «Алга» магазинерин, «Саян» университеттин амьдыралын 21 шахта чөйр узаткан.

МАРИНАДААН ХЕК БАЛЫК

Хек балыкты порциялар кылдыр кескилээп, далганга боран алынар. Оон бижырттынар. Мычалды белеткээ балыкты блөдага салган, оон кырычча маринады кудултулар. Оон оон кырычча ногаан горожан, дөңгөргөн кескилчег согуна, морковтан аяныч чараш кылдыр салгылаттынар.

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕСИ

Кызыл, Шейкина-Бравченко кудумчуу, бажын № 3. ТЕЛЕФОНЫ: Редакторуну 24-63, редакторун оракачыларынын 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харыскалыгы секретарынын 23-35, партияны амыр килдизинин 21-47, үлөтүр килдизинин 22-64, чага килдизинин 31-75, корректорларынын 27-41. Согуз келбей барганда 32-25.

КЕЛИР ЧАА ЧЫЛ-БИЛЕ, ЭРГИМ ЭШТЕР!

КЫЗЫЛДЫН МАГАЗИНЕРИНГЕ МООРДАП КЕЛИКЕР!

Байыраал бүдүүзүнү хүнеринде чыйыныч турар, өөрүчүт чырык белектер сазып алырлары күзүп тур бис, эргим сазып алычкылар. Бистин саздыларыстан кылды белектерин элдер тые азыр селер.

Белектер. Оларын бээр, алары-даа аажок-ла өөрүчүт! Боттарынын чөк кижилерине бээр белектерин кайдик килдизер шийи албас, бербес дээр, саздыларга кайдик-кайдик белектер турбас дээр.

Белектин үнөи оон өртөндө эвес. Силерини белектер — угаан-болданын чогаалды болза, амьдыралды чараш мезүүн үнөш билер болган ону чоңга илөпкөйгү кижилер болган тышкан, шийи берген болгай. Оон кол үнөш ол.

Аал шийи каастар, ону чурткансакы аян-шияны кириер белек чөйр чарашкычы.

Белекти берелетке, оон тайылбырлы бижин ийиле өрөкүтенин айткан марказин ал каастарын болдар.

Белек алган, силер база өнүктөрүңерге кичээлгөй салыр ажурлук силер — белекти ичпа-ла чаксап, ону үнөш турарыңарына чугаалап берикер.

Кызылдын сазы магазинеринин коллективтери силерге чүлү-бүрү хөй-хөй белектерин белеткеп дөңгөргөн.

Илпосектеда 19 дугаар болган Алгы заводуна 18 дугаар магазинерден хөйлен, алдые дараар, чараш торгу аймаан сазып ал болур.

Трикотаж кылдыларын, костюм, пальто дараар пестерин, галантерее кылдыларын, аржылыларын, парфюмерия бараанарын саздырына 13 дугаар магазин (Восток) белеткеп дөңгөргөн.

Телештур чоогуна 47 дугаар магазинге баргаш, аяныч чараш кылдыр кескилчөк дөңгөргөн кылмын улазындан аргаан рөстөн дараар, херезежер тон, эр кара майктааштар сазып алыр селер.

Оон ангыда, «Алга» магазинде болган «Саян» унавермага Чаа чылга таварыштыр сазар чаа барааннар дөңгөргөн организзаттыгына.

Бистин магазинеривизиске келген, хөндүрү куруг үмөс. Бодуларга ийиле оң-бүдөргө чаа бараангы терде сазып алыр селер.

Байыраалга таварыштыр дүк ийиле торгу бүдүшүт, чик рөстөсө мынагы чараш пальте дараарын бээрин сүмөлөп тур бис.

Каасталагы — уламышынар-биле ийиле хөйи чинчилер-биле дарааран улагулар.

Пальте дараар песту үлөтүр бараанары сазар магазинерини сабырларындан сазып ал болур.

Солун неделяда б катал үнөр

Пар ама 2 Тираж 14.198. Чагыр № 3983.

Тыва АССР-ини Министрлер Чөүлөлинин чынында Тыванын ном үндүр чөйренин республика типографиясы (Кызыл, Шейкина-Бравченко кудумчуу 1), ТС—01151.